

Dansk Socialrådgiverforening

Undersøgelse om økonomi og faglighed i børnesager

**Hver anden socialrådgiver har oplevet, at økonomien
afgør indsatsen i børnesager, og at det forringer deres
mulighed for at varetage barnets tarv.**

I. Undersøgelsens konklusioner (resumé)

Økonomi afgør børns fremtid

Selv om Serviceloven fastslår, at den sociale indsats skal være til barnets bedste, så har knap hver anden socialrådgiver oplevet, at deres mulighed for at varetage barnets tarv i større eller mindre udstrækning stækkes af økonomiske hensyn. Det viser undersøgelsen "Økonomi og faglighed i børnesager", som Dansk Socialrådgiverforening har gennemført. 241 kommunalt ansatte socialrådgivere har deltaget i undersøgelsen.

I undersøgelsen spørges socialrådgiverne: "Oplever du, at fokus på økonomien forringer din mulighed for at varetage barnets tarv?" Her svarer 44 procent af socialrådgiverne bekræftende (3 procent svarer "i meget høj grad", "12 procent svarer i høj grad" og 29 procent svarer "i nogen grad"). 30 procent svarer i mindre grad. Kun en fjerdedel af socialrådgiverne svarer, at de ikke oplever, at økonomien forringer deres mulighed for at varetage barnets tarv. (jf. spm. 5 i afsnittet "Undersøgelsens resultater").

Når der konkret spørges ind til anbringelser, er tendensen den samme. Cirka hver anden socialrådgiver svarer, at økonomiske hensyn i større eller mindre udstrækning spiller en større rolle end socialfaglige vurderinger i anbringelses-sager (jf. spm. 3).

Også når det handler om andre foranstaltninger end anbringelser, for eksempel kontaktpersonordning, dagbehandlingstilbud og aflastningsfamilier, har 47 procent af socialrådgiverne oplevet, at de socialfaglige begrundelser i større eller mindre udstrækning afvises af hensyn til økonomien (jf. spm. 4).

På trods af kommunernes økonomiske fokus er det kun to procent, der har oplevet at skulle hjemtage ét barn, før et andet kunne anbringes. (jf. spm. 7).

Godt hver tiende socialrådgiver har oplevet, at der ikke var råd til foranstaltninger, herunder anbringelser, sidst på budgetåret i november og december, fordi kommunekassen er ved at være tom. (jf. spm. 6).

I undersøgelsen spørges der også ind til, om der er større fokus på økonomien i dag, end der var for tre år siden, inden kommunalreformen. Tre ud af fire socialrådgivere (76 procent) bekræfter, at det økonomiske fokus er blevet større. (jf. spm.1).

På kant med loven

I undersøgelsen kommer socialrådgiverne med eksempler, som helt konkret vidner om tilsidesættelse af socialfagligheden, og at det økonomiske fokus betyder, at nogle kommuner bevæger sig på kanten af Serviceloven.

Mange socialrådgivere fortæller om, at fokus på økonomien giver færre valgmuligheder, og at kommunens egne tilbud skal benyttes, selv om de ud fra en so-

cialfaglig vinkel ikke er optimale. Andre peger på, at der er et øget fokus på netværksanbringelser frem for anbringelse i professionel plejefamilie. Det sker dog ikke, som intenderet med anbringelsesreformen - af hensyn til barnet - men fordi det er billigere.

Socialrådgiverne kommer også med eksempler på, at det er blevet umuligt at bevilge kontaktpersonordning til unge og at iværksætte efterværn. At bevilling af aflastningsfamilier er helt nedprioriteret, og at der bevilges dagbehandling, selv om det er døgnbehandling, der ud fra en socialfaglig vurdering er behov for. (jf. eksempler side 7).

Økonomi-tjek kan gavne kvalitet

Undersøgelsen viser også, at et økonomisk fokus ikke altid står i modsætning til barnets tarv og socialrådgivernes faglighed. Således svarer hver tredje socialrådgiver bekræftende på, at et økonomisk fokus kan kvalificere den socialfaglige indsats i kraft af, at det bringer deres faglighed mere i spil.

Det bliver fremhævet, at det økonomiske fokus blandt andet skaber større bevidsthed om, hvorvidt karakteren af en given foranstaltning står mål med prisen, og om barnet profiterer af indsatsen i henhold til de opstillede mål. Socialrådgiverne fortæller også, at der stilles større krav til, at sagerne bliver rigtig godt belyst for netop at give en velbegrunderet vurdering for en anbringelse. (jf. spm. 10 og eksempler side 8).

II. Undersøgelsen – fakta, tal og eksempler

Baggrund for undersøgelsen

Gennem de seneste 5-10 år har Dansk Socialrådgiverforening (DS) på flere måder iagttaget, hvordan økonomien spiller en større og større rolle i det sociale arbejde på børneområdet i kommunerne. Det er en problemstilling, som længe har været på dagsordenen i den politiske debat, og det er et tilbagevendende tema i medierne, når emnet falder på kommunernes børnesager. DS er desuden løbende i dialog med foreningens medlemmer, som giver udtryk for, at besparelser skaber faglige dilemmaer i børnesager.

På trods af temaets aktualitet og kompleksitet er det ikke tidligere blevet undersøgt nærmere. DS har gennemført undersøgelsen for at sætte fokus på temaet og for at kvalificere den politiske debat på området. DS har ikke haft som ambition at finde årsager, men snarere at undersøge virkningerne af den førte praksis, og hvordan socialrådgivere og ledere oplever det i hverdagen.

Fakta om undersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen er blevet gennemført anonymt og i perioden den 12. august – 20. august 2008. Dansk Socialrådgiverforening har sendt et elektronisk spørgeskema ud til socialrådgivere og ledere på både børneområdet og børnehandicapområdet. 241 respondenter har fuldført besvarelsen af spørgeskemaet. Heraf er 13 procent ledere. Respondenter fra 43 forskellige kommuner har deltaget i undersøgelsen.

Svarkategorierne til spørgsmålene har været følgende: "i meget høj grad", "i høj grad", "i nogen grad", "i mindre grad", "slet ikke" og "ved ikke". I to spørgsmål har respondenterne kunnet svare enten ja eller nej. Derudover har det været muligt at give eksempler, som dels handler om tilfælde, hvor et fokus på økonomien forringer muligheden for at varetage barnets tarv samt tilfælde, hvor fokus på økonomien kvalificerer den socialfaglige indsats i udsatte børnefamilier. Endelig har det været muligt at skrive kommentarer generelt til undersøgelsen.

Undersøgelsens resultater i tal

Herunder er besvarelsene i undersøgelsen gengivet i tal:

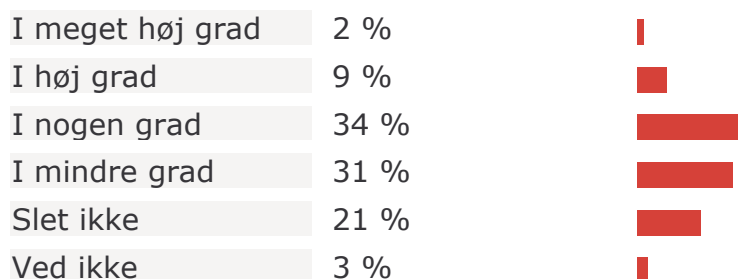
1. Oplever du, at der er kommet mere fokus på økonomien i dag, end der var for tre år siden?

I meget høj grad	19 %	
I høj grad	30 %	
I nogen grad	27 %	
I mindre grad	5 %	
Slet ikke	3 %	
Ved ikke	16 %	

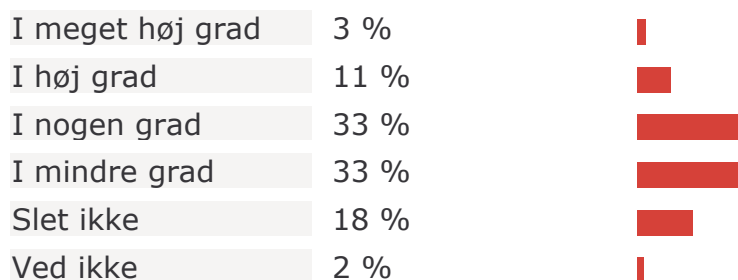
2. Oplever du, at økonomien spiller en fremtrædende rolle på gruppe-møder/teammøder, når man diskuterer løsninger af sociale problemer i udsatte børnefamilier?

I meget høj grad	8 %	
I høj grad	22 %	
I nogen grad	36 %	
I mindre grad	23 %	
Slet ikke	9 %	
Ved ikke	1 %	

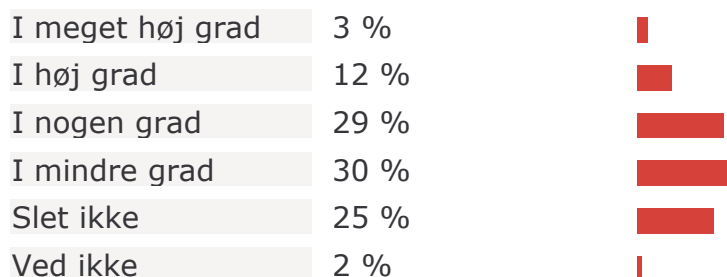
3. Oplever du, at økonomiske hensyn spiller en større rolle end social-faglige vurderinger, når der skal træffes beslutning om anbringelser (i henhold til § 52, stk. 3, nr. 8) i konkrete børnesager?

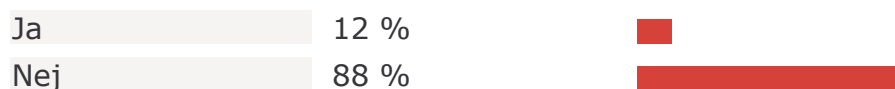
4. Oplever du, at økonomiske hensyn spiller en større rolle end social-faglige vurderinger, når der skal træffes beslutninger om andre foranstaltninger end anbringelser i konkrete børnesager?

5. Oplever du, at fokus på økonomien forringer din mulighed for at varetage barnets tarv?

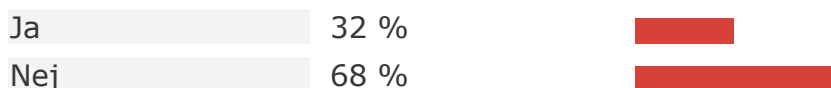
6. Har du oplevet, at der ikke var råd til foranstaltninger, herunder anbringelser, sidst på budgetåret i november/december?

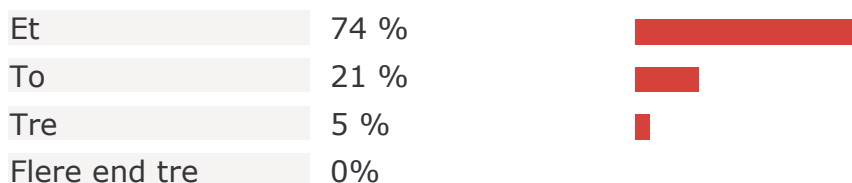
7. Har du oplevet, at du må hjemtage et barn før du må anbringe et nyt barn?

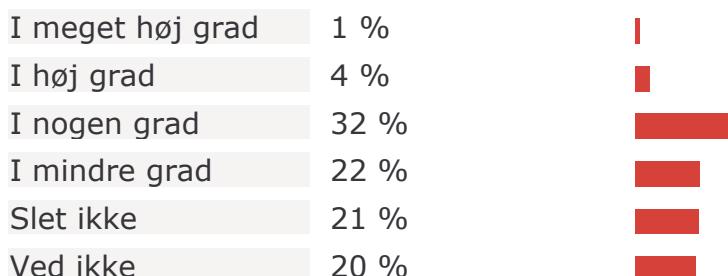
8. Er det praksis på din arbejdsplads, at man skal fremlægge et billigere og et alternativt forslag til anbringelse?

9. Hvor mange alternativer til anbringelse skal der fremlægges?

10. Har du oplevet, at fokus på økonomien har kvalificeret den socialfaglige indsats i konkrete børnesager?

Eksempler fra praksis

To steder i spørgeskemaet har det som nævnt været muligt at angive eksempler fra praksis. Dels eksempler på børnesager, hvor fokus på økonomien har forringet socialrådgiverens mulighed for at varetage barnets tarv. Og dels eksempler på børnesager, hvor økonomien har kvalificeret den socialfaglige indsats. Der er mange eksempler. I alt 121 eksempler på negative effekter og 95 eksempler på positive effekter af et større fokus på økonomien. Derudover er der modtaget 72 kommentarer til undersøgelsen. I det følgende er der valgt nogle enkelte eksempler ud.

Spørgsmål: Kan du give ét eller flere konkrete eksempler på børnesager, hvor fokus på økonomien har forringet din mulighed for at varetage barnets tarv?

"Blev bedt om at hjemtage to anbragte børn af økonomiske grunde."

"En familie skal igennem flere forebyggende foranstaltninger før en beslutning om anbringelse. Endvidere, nu fokus på familieplejeanbringelser mhp. på at undgå institutionsanbringelser. Bruger ikke den faglige vurdering om behandlingsbehov og om en plejefamilie kan magte en svær opgave."

"Anbringelser af unge over 15 år. Efterværn."

"Kommunen hjemtager som udgangspunkt alle anbragte børn, når de fylder 18 år, hvor anbringelsen førhen ofte løb til de var 23 år."

"Børn tages nu ud af skoledagtilbud udelukkende af økonomiske grunde og med standardbegrundelse om, at det skønnes ikke længere, at barnet har behov for støtten."

"I forhold til anbringelser - som er det jeg primært arbejder med - skal der benyttes plejefamilier frem for andre anbringelsesformer, selv om den faglige vurdering peger i retning af en anden (og dyrere) anbringelsesform. Endvidere skal mulighederne for evt. netværksanbringelse undersøges - og etableres om muligt, selv om det fagligt er vurderet, at det ikke vil være holdbart og således ikke tjene barnets tarv. Endelig er overskriften på hele anbringelsesområdet, at anbringelsestallet til stadighed skal nedbringes!"

"Kommunens aflastningstilbud er begrænsede, og der er ikke økonomi til at udvikle/etablere nye og flere tilbud. Dette forringer vores muligheder for at imødekomme barnets og familiens tarv."

"Børn der står på venteliste til aflastningsfamilier. Det prioriteres ikke."

"I anbringelsessag hvor min faglige vurdering er, at barnet har behov for at komme på et mindre opholdssted. Her kommer barnet på kostskole i stedet eller i et andet tilfælde kommunens eget anbringelsestilbud, som ikke kan imødekomme barnets behandlingsbehov. Herudover i forhold til skoletilbud, hvor man bruger kommunens eget tilbud, som fagligt set ikke kan rumme den unge. Herudover flere sager hvor timerne til kontaktperson bliver begrænset til et minimum."

"Der tales om, at i fremtiden skal vi ikke ansætte så mange kontaktpersoner men søge at finde andre løsninger, så som at bruge netværket i en familie. Der tænkes, at det er vigtigt at bruge familierådslagning og netværksplejefamilier i stedet for plejefamilier og anbringelser."

"Man skal generelt tage de muligheder, der er internt i kommunen (eks. familiebehandling, psykologer etc.) uden at det altid er givet, at det er de bedst egnede. Dette gælder også døgnaflastnings- og anbringelsessteder."

Spørgsmål: Kan du give ét eller flere konkrete eksempler på børnesager, hvor fokus på økonomien har kvalificeret den socialfaglige indsats?

"Børnesagerne bliver rigtig godt belyst for netop at give en velbegrunnet vurdering for en anbringelse."

"Vi skal begrunde vores anbefalinger mere end tidligere. Flere øjne ser på det jeg laver. De kan nogle gange være godt."

"Når det viser sig, at der eksempelvis er flere og flere børn med behov for et særligt skoletilbud, har ledelsen fokus på, hvad der kan spares ved, at kommunen selv opretter netop dét tilbud, som i en periode er blevet mere og mere efterspurgt. Derved kan flere børn få gavn af sådant et tilbud for samme udgift, som langt færre børn ville kunne få, hvis vi skulle købe tilbuddet "ude i byen". På den måde bliver der råd til at tage hånd om langt flere børn med disse behov, og vi har mulighed for at tilrette tilbuddet alene efter vores kommunes børn."

"F.eks. med efterskoler, og hvor forældre søger økonomisk tilskud. Der har vi forsøgt at lave en mere fair ordning, således at det kun er de allerhårdest trængte, der kan få hele opholdet bevilget. Alle andre får en egenbetaling, hvilket jeg synes er rimeligt."

"Fokus på økonomi skærper opmærksomheden på, hvilken opgave, der ønskes løst og hermed kvaliteten af opgaveløsningen. Jeg mener dermed, at fokus på økonomi er med til at hæve det faglige niveau."

"En sag vedrørende en pige på 17, som skulle flyttes fra 1 anbringelsessted til et andet. Jeg ønskede et sted og ledelsen et billigere. Dette gav mig anledning til at gøre mig umage i forhold til den socialfaglige undersøgelse af opholdstedet og efterfølgende at blive meget præcis i de socialfaglige argumenter for placeringen af pigen på netop dette sted. På baggrund af dette arbejde blev pigen placeret på det bedste opholdssted, selvom det ikke var det billigste."

"Det kan føre til større bevidsthed om, hvorvidt vidt vi rent faktisk får den ydelse, vi betaler for og om barnet profiterer af indsatsen."

Kommentarer til undersøgelsen

"Jeg er netop genansat i x-kommune efter et vikariat som afdelingsleder i y-kommunes familieafdeling. Hvis svarene skulle have været på baggrund af mine erfaringer fra y-kommune, ville de have set ganske anderledes ud. I y-kommune forlanges der fra øverste ledelse udelukkende fokus på økonomi og socialfaglige vurderinger tilsidesættes gang på gang."

"Som det ser ud nu, vil vi i indeværende år overskride budgettet med 6 millioner kr. og i 09 vil overskridelsen være på 9 millioner kr., så vi er da bekymret for, hvilke stramninger der evt. kommer."

"Jeg skriver ud fra et nødråb for de familier til børn med handicap, som derudover har mange andre problemer. Det gør jeg fordi de børn er særligt udsatte, da de økonomiske midler og de tilførte socialfaglige ressourcer er små, ja også den socialfaglige bevågenhed fra embedsværket er meget lille. Dette på trods af, at der her er tale om børn, der udover risikofaktor i barnets handicap har ophobning af mange andre risikofaktorer, der udgør en væsentlig trussel for barnets udviklingsmuligheder, hvis ikke der sættes ind med en bredspektret indsats."

"I x-kommune skulle der altid være 2-3 forslag til andre og helst billigere alternativer. Her i y-kommune diskuteres forskellige alternativer, men har ikke samme prioritet. Barnets tarv kommer først."

"Jeg oplever, økonomien fylder rigtig meget for nærmeste ledelse. Men lige nu oplever vi konsekvensen af, at man for år tilbage ikke har villet anbringe eller bruge penge på vigtige men dyre foranstaltninger. Konsekvensen er, at der er endnu større problemer omkring børnene og de unge. Hvilket gør at der skal bruges endnu flere penge. Der har dog ikke bevirket, at der gøres mere for de børn og unge, der har brug for dyre foranstaltninger nu. Der er ikke tid og penge til at forebygge."

"Netop i skrivende stund er der på grund af store øk. overskridelser ekstra fokus på økonomien, så det kan ikke udelukkes, at der sker ændringer omkring anbringelser m.v., som måske betyder, at besvarelsen af undersøgelsen om en måned ville være noget anderledes end den netop udfyldte."

Sammenfatning og perspektiver

Undersøgelsen viser, at økonomiens betydning i socialt arbejde er et tema, man må tage alvorligt. Fokus på økonomien er blevet til et vilkår i praksis, som i høj grad påvirker socialrådgivernes arbejde med udsatte børn, fordi der er sket et skred i forhold til, hvad der skal lægges vægt på, når der skal sættes ind med foranstaltninger for udsatte børn og familier.

Undersøgelsen dokumenterer, at der behov for, at dilemmaet mellem økonomiske og faglige hensyn i børnesager sættes til debat. Både i praksis og blandt de ansvarlige politikere på området. Debatten bør have fokus på, hvordan denne udfordring kan håndteres i praksis, således at det ikke får konsekvenser for kvaliteten i det socialfaglige arbejde.

Det er desuden et politisk spørgsmål, om niveauet for indsatsen overfor udsatte børnefamilier i Danmark fortsat skal sænkes. Undersøgelsen lægger således op til, at partierne i Folketinget sætter temaet til debat og tager udfordringen på sig i forhold til at få undersøgt denne problemstilling tilbundsgående.

Yderligere oplysninger

Hvis du har spørgsmål til undersøgelsen, eller hvis du ønsker uddybende oplysninger om undersøgelsens gennemførelse og resultater, kan du kontakte:

Bettina Post
Konstitueret formand i
Dansk Socialrådgiverforening.
Tlf. 40 38 67 74
e-mail: bp@socialrdg.dk

Susan Paulsen
Journalist
Socialrådgiveren
Tlf. 33 38 61 74
Mobil: 29 46 82 26
e-mail: sp@socialrdg.dk